

וכן פשוט הוא, שכהן גדול **משוח בשמן המשחה**

וכהן גדול **מרובה בנדרים**, שהיו מהלכין מ-ב בדרך, (1) ומצאו מת מצוה:

כהן גדול **משוח בשמן המשחה עדיף שלא להיטמא**, אלא ייטמא מרובה הבגדים, ומשום:

דאילו כהן גדול משוח בשמן המשחה, מביא "פר הבא על כל המצוות", כשהורה לעצמו באחת מכל המצוות ששגתם חטאת, ועשה על פי הוראתו.

ואילו כהן גדול מרובה בנדרים, אין מביא פר, אלא כשבה או שעירה כשאר כל אדם.

וכן פשוט הוא: כהן גדול **משוח שעבר מן הכהונה הגדולה, ומרובה בנדרים** המכהן ככהונה גדולה, (2) שהיו מהלכין בדרך ומצאו

וכהן גדול שנתקדש באופן זה, נקרא "מרובה בגדים".

ב. יש חילוק בין "כהן משיח" ל"מרובה בגדים" לענין הבאת "פר הבא על כל המצוות" [הנקרא גם "פר כהן משיח"].

הכהן המשיח, אם היה חכם מופלא, וטעה, והורה לעצמו הוראת היתר מוטעית באחת מן המצוות שחייבים על זדונם כרת ועל שגתם חטאת. ומתוך שסמך על הוראתו, עשה מעשה –

חידשה בו התורה קרבן מיוחד, והרי הוא מביא "פר כהן משיח" על חטאו שחטא מחמת הוראתו המוטעית.

ואילו כהן גדול שנתכהן על ידי שהוא "מרובה בגדים", מביא על שגתו כשבה או שעירה לחטאת, ככל אדם שחטא בשוגג

וברש"ש על המשניות, וראה "ארזי הלבנון" אות ו.

1. ביארו התוספות: כגון שאחרון הכהנים הגדולים שנמשח בשמן המשחה - גלה [וברא"ש הוסיף: חלה], ומינו אחר תחתיו ועבד ימים רבים, וחזר הכהן המשיח, ומאחר שכבר שימש הכהן השני כמה שנים אין מעבירין אותו מעבודתו, [ואינו דומה לכהן גדול שמינוהו לפי שעה משום שאירע קרי בכהן גדול, שהראשון חוזר לעבודתו משנטהר, כמבואר בבבליא שהובאה בהערה לקמן], אלא שניהם עובדים ככהן גדול; "ארזי הלבנון" על פי רוב המפרשים, ראה שם.

2. ראה הגהה בתוספות ובפירושו הרא"ש, היכי משכחת לה.

ב"ארזי הלבנון" את כוונתם: דערך קדושת הדבר קבוע הוא ואינו משתנה, ומסתברא דערך קדושת נזירות נקבע לפי מה שהוא שיעור סתם נזירות דהיינו שלשים יום, והלכך אף כי מקבל עליו נזירות לכל ימיו, אין כאן משום תוספת בערך הקדושה רק תוספת זמן אשר תחול עליו ערך קדושת סתם נזירות.

והמאירי כתב: "שאפילו היה נזיר עולם, מכל מקום קדושת שעה היא קרויה, אחרי שאין קדושתו מאליו, ואל ייטמא כהן שקדושתו קדושת עולם, רצה לומר קדושה שמאליה לעולם"; ובתוספות יום טוב חילק באופן אחר מדברי התוספות, ש"נזיר עולם" אין קדושתו "מעולם" אף כי היא "לעולם", מה שאין כן כהן שקדושתו היא "מעולם לעולם", וראה עוד שם,

מת מצוה:

כל הדינים שנמנו עד כאן הרי הם פשוטים.

ואולם **איבעיא להו**, הסתפקו בני הישיבה:

כהן גדול **משוח מלחמה**⁽⁵⁾ וסגן של כהן גדול⁽⁶⁾ שהיו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה, **הי מנייחו עדיף** [איזה מהם עדיף] שלא ייטמא הוא אלא חברו?

ומבאר את צדדי הספק:

האם כהן גדול **משוח מלחמה עדיף**, ולא ייטמא, משום **דחוי למלחמה**, כי היות שנתמנה לצורך המלחמה הרבים תלויים בו

—

או דילמא סגן עדיף, **דחוי לעבודה**, שנתמנה לעבודת כהן גדול ביום הכפורים באם יארע פסול בכהן גדול⁽⁷⁾.

מה שאין כן משוח המלחמה, שלא נתמנה לעבודה כלל.

תא שמע מהא **דתניא** בהדיא, שהסגן עדיף:

כהן גדול **מרובה בגדים עדיף** וייטמא ה"משוח שעבר".

דכהן גדול **מרובה בגדים עביד עבודה** [עובד עבודה ככהן גדול בבית המקדש].

ואילו כהן גדול משוח שעבר, לאו בר עבודה הוא כלל⁽³⁾.

וכן פשוט הוא: כהן גדול **שעבר מכהונתו מחמת טומאת קירוי**, וכהן גדול **שעבר מחמת מומו**, שהיו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה:

כהן גדול **שעבר מחמת קירוי עדיף**, וייטמא זה שעבר מחמת מומו ואפילו היה זה מום עובר.

דאילו האי — שעבר מחמת קירוי — הרי **חזי לעבודה למחר** לכשייטהר מקירוי.

ואילו עבר מחמת מומו, לא חזי לעבודה עד שיתרפא מומו⁽⁴⁾.

5. אחד מלחמת מצוה ואחד מלחמת רשות, ממנין כהן לדבר אל העם בשעת המלחמה ומושחין אותו בשמן המשחה, וזהו הנקרא "משוח מלחמה", רמב"ם מלכים ז א.

6. סגן היו ממנים לכהן גדול, כדי שיעבוד תחתיו ביום הכפורים אם יארע בו פסול, וכדלקמן.

7. אבל אם לא יארע פסול בכהן גדול אינו עובד שום עבודה בעולם, רש"י יומא לט א.

3. וכמבואר ביומא יב ב: "תנו רבנן: אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו וכו' רבי יוסי אומר: ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא ולא לכהן הדיוט"; כלומר: אינו משמש במקדש לא בשמונה בגדים ככהן גדול, ולא בארבעה בגדים ככהן הדיוט, [רש"י], והטעם מבואר שם בגמרא, שאינו משמש ככהן גדול משום איבה של הכהן המכהן, וככהן הדיוט אינו משמש, משום ש"מעלין בקודש ואין מורידין".

4. כתב הרא"ש, שהוא הדין בכהנים הדיוטים, וראה רש"ש שכתב כן מסברא דנפשיה.

וכאן שבה הגמרא לדון בעיקר ההיתר של
טומאה למת מצוה בנזיר ובכהן גדול:

עד כאן לא פליגי חכמים ורבי אליעזר
במשנתנו, **אלא בכהן גדול ונזיר כי קא אזלי**
בהדי הדדי [כשהולכים הם ביחד] מי קודם
למי ליטמא למת מצוה —

אבל כשהולכים נזיר וכהן גדול חד חד
לחודיה [כל אחד לבדו], **בר איטמוויי אינון**
[מיטמאין כל אחד מהם למת מצוה].

ומנא הני מילי שמתריין הם ליטמא למת
מצוה? (9)

ומבאר הגמרא שהוא נלמד מהא דתנו
רבנן:

נאמר בפרשת טומאת כהנים [ויקרא כא]:

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני
אהרן, ואמרת אליהם לנפש לא יטמא
בעמיו. כי אם לשארו הקרוב אליו, לאמו
ולאביו, ולבנו ולבתו ולאחיו. ולאחותו
הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה
לאיש, לה יטמא. לא יטמא בעל בעמיו
להחלו".

אין בין משוח מלחמה לסגן, אין קולא
שנוהגת במשוח מלחמה ואינה נוהגת בסגן,
אלא קולא זו יש במשוח מלחמה יותר
מבסגן: שאם היו מהלכין בדרך, ומצאו מת
מצוה, יטמא משוח מלחמה, ואל יטמא
הסגן!

ומקשינן: **והתניא: משוח מלחמה קודם לסגן**
להחיותו.

שאם נפל הגל על שניהם, יש לפקח את הגל
תחילה על המשוח מלחמה, ואם כן, יש לנו
לומר שגם לענין טומאה למת מצוה משוח
מלחמה עדיף, וייטמא הסגן?! (8)

אמר תירץ מר זוטרא:

לענין להחיותו, אכן משוח מלחמה עדיף.

מאי טעמא? — משום דתלו ביה רבים
[הרבים תלויים בו במלחמה] —

ואולם לענין טומאה, סגן עדיף כיון שהוא
נתמנה לעבודה.

דתניא: רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: למה
תקנו סגן לכהן גדול? שאם אירע בו —
בכהן הגדול — פסול, הרי הסגן נכנס
ומשמש תחתיו.

ודעת ה"שאגת אריה" בשו"ת החדשות סימן
יב, בטעם הדין שמת מצוה דוחה את איסורי
הנזיר ואת איסורי הכהונה, שהוא משום "עשה
[קבור תקברנו]" דוחה לא תעשה ועשה"
שישנם בשאלה כאיסורי הנזיר, ושאנים שוים
בכל כאיסורי הכהונה, וכמו שמבואר לעיל דף מ
ומא לענין תגלחת נזיר מצורע והשחתת זקן
במצורע כהן; וראה שם שביאר למה צריכים אנו
לימוד מיוחד למת מצוה ואינו נלמד מ"ראשו"

8. נתבאר על פי פירוש הקונטרס שהביאו
התוספות.

9. כתב הרמב"ם ב"ספר המצוות" מצות עשה
רל"א, שהמת כשאין לו קוברין נקרא "מת
מצוה", משום שמצוה על כל אדם לקבורו
ממאמר הכתוב [דברים כא כג] "כי קבור תקברנו
ביום ההוא", שהיא מצוה כוללת לקבור את כל
המתים.

"והכהן הגדול מאחיו, אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים, וגומר.

ועל כל נפשות מת לא יבוא. לאביו ולאמו, לא יטמא".

ונאמר בפרשת טומאת הנזיר:

"כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבוא. לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם במותם. כי נזר אלהיו על ראשו".

נאמר בכהן גדול: "על כל נפשות מת לא יבוא" —

במה הכתוב מדבר?

אי נאמר ברחוקים הוא מדבר, ומזהירה התורה את הכהן הגדול שלא יטמא להם —

כך הרי אי אפשר לומר.

שהרי קל וחומר הוא שאינו מיטמא להם, ולא היתה התורה צריכה להזהיר אותו על טומאה למתים רחוקים.⁽¹⁰⁾

שהרי, ומה כהן הדיוט, שהוא מיטמא לקרובים, בכל זאת אינו מיטמא לרחוקים.

כהן גדול, שאינו מיטמא לקרובים, אינו דין שאינו מיטמא לרחוקים! ?⁽¹¹⁾

אלא בהכרח שבקרובים הכתוב "על כל נפשות מת לא יבוא, מדבר.

והיות וכבר הזהירה התורה על הקרובים בפסוק "על כל נפשות מת לא יבוא", שוב לא היתה התורה צריכה להוסיף ולומר: "לאביו ולאמו לא יטמא", שהרי כבר הזהירתו התורה על הקרובים⁽¹²⁾ —

ולכך אמר הכתוב: "ולאביו לא יטמא", כדי ללמד: דוקא לאביו הוא דאינו מיטמא.

הא מיטמא הוא למת מצודה.

אומר: "לאביו ולאמו לא יטמא", הייתי אומר ש"על כל נפשות מת לא יבוא" ברחוקים הכתוב מדבר, כי כל הקל וחומר שאמרה הגמרא, אינו אלא משום שנאמר: "לאביו ולאמו לא יטמא" וידענו שהקרובים אסורים עליו; ואם יש כאן יתור, הוא מה שאמרה תורה "על כל נפשות מת לא יבוא", ולא "לאביו ולאמו לא יטמא".

וביארנו התוספות שהקל וחומר הנזכר לעיל כדי ללמוד על טומאת רחוקים בכהן גדול, אינו אלא לרווחא דמילתא, ואף בלי קל וחומר פשיטא שאסור הוא ברחוקים, שהרי כשהיה כהן הדיוט היה אסור בהם, וקדושתו להיכן הלכה; וראה ב"קרן אורה" שסייע דבריהם מן הירושלמי שמפורש כן להדיא, וראה עוד בהגהות הגאון רבי אלעזר משה זצ"ל.

ו"קנו" האמורים במצורע, שמשם יש ללמוד שעשה דוחה לא תעשה ועשה שישנם בשאלה ושאינם שוים בכל, ראה שם.

10. כתבו התוספות בהמשך הסוגיא, שקל וחומר זה הוא לרווחא דמילתא, כי אף בלי קל וחומר פשיטא שכהן גדול לא יצא מקדושת כהן הדיוט, ואינו מיטמא לרחוקים.

11. צריך ביאור: הרי פסוק זה אינו מיותר, שהוא נצרך להזהירו על הביאה לאוהל מלבד האיסור על הטומאה, וכעין שמבואר בגמרא לעיל מב ב; וראה מה שנתבאר בזה בהערה לקמן מח א.

12. צריך ביאור: והרי אם לא שהיה הכתוב